

ทักษิณ สลาตัน...เรื่อง
น้ำ สุขอนันต์...ภาพ

← **อ.เบตง 135**
BETONG

เบตง เพชรกลางหุบเขา

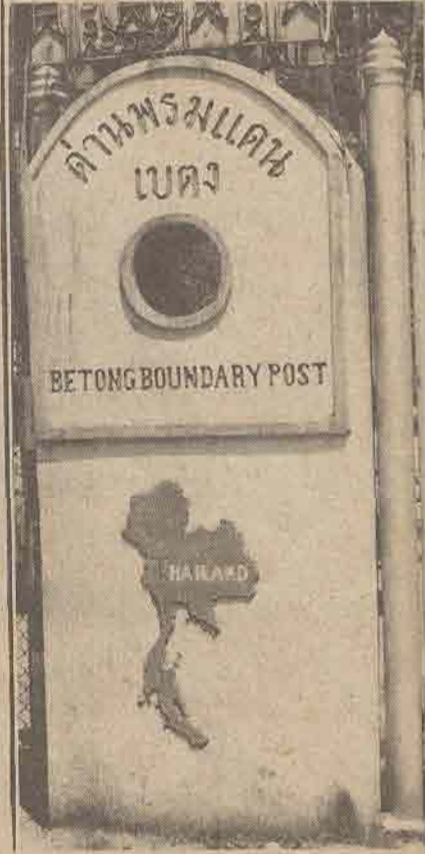
เบตง มาจากคำภาษามลายูว่า บือตง แปลว่า ไม้ไผ่ตง เป็นอำเภอชายแดนอยู่ทางใต้สุดของประเทศไทย และอยู่ทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของจังหวัดยะลา มีถนนสายเดียวติดต่อกับตัวจังหวัด แต่ความโค้งของถนนซึ่งทอดตัวไปกับไหล่เขานั้นคงไปคิดมายิ่งกว่าถนนบนภูเขาพับผ้าระหว่างจังหวัดตรังและพัทลุง และถนนบนภูเขานางหงส์ระหว่างจังหวัดพังงาและภูเก็ต ด้วยเหตุนี้เองชาวเบตงสมัยก่อนนิยมเดินทางออกไปทางมาเลเซีย

ไปป็นัง และสิงคโปร์มากกว่าที่จะไปทางจังหวัดยะลา เนื่องจากการคมนาคมติดต่อกับตัวจังหวัดไม่สะดวกและระยะทางไกล เบตงจึงมีลักษณะเป็นจังหวัดหนึ่ง หน่วยราชการบางหน่วยมีอำนาจเท่ากับจังหวัด เช่น ศาลจังหวัดเบตง อัยการจังหวัดเบตง ด่านศุลกากร ตลอดจนถึงยานพาหนะ เมื่อขึ้นทะเบียนแล้วใช้อักษรย่อว่า บ.ต.

เบตงมีพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขา สลับซับซ้อน ภูเขาสำคัญคือสันกาลาคีรี ซึ่งเริ่มต้นจากอำเภอโคกโพธิ์ จังหวัด

ปัตตานี ผ่านอำเภอยะหาเรื่อยมาจนถึงอำเภอเบตง นับเป็นสันเขาที่แบ่งเขตระหว่างไทยและมาเลเซีย เนื่องจากเบตงรายล้อมด้วยภูเขาจึงทำให้ตัวอำเภออันเป็นที่อยู่อาศัยมีลักษณะเหมือนกัน-กะทะ มองขึ้นไปเบื้องบนเห็นแต่ปรากฏการณ์ธรรมชาติ

อำเภอเบตงเดิมเรียกอำเภอยะรม ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2441 สมัยคัมภีร์ธน-โกสินทร์ เบตงขึ้นอยู่กับเมืองรามันอันเป็น 1 ใน 7 หัวเมืองที่แบ่งไปจากเมืองตานี เบตงสมัยนั้นแบ่งการปกครองออกเป็น 6 ตำบล คือ ตำบลเบตง ตำบลยะรม ตำบลอิตำ ตำบลบาโลน ตำบลโกรเน ตำบลเซหรือโกรีระ ต่อมาปี พ.ศ. 2452 จากผลการปักปันเขตแดนระหว่างไทยกับสหพันธรัฐมลายูของอังกฤษเป็นเหตุให้ตำบลอิตำ ตำบลบาโลน ตำบลโกรเน และตำบลเซหรือ

สายน้ำกลางหุบ เทว เป็นทัศนียภาพที่สวยงาม

โกรีะ ไปขึ้นกับรัฐเปริกของมลายา หลังจากนั้นมาอีก 11 ปี คือ พ.ศ. 2471 ที่ว่าการอำเภอเบตงได้ย้ายมาตั้งอยู่ที่ กำปงมีสยิด หมู่ที่ 6 อันเป็นที่ตั้งที่ว่าการอำเภอเบตงปัจจุบัน

ปัจจุบันอำเภอเบตงเป็นอำเภอหนึ่งของจังหวัดยะลา อยู่ติดกับมาเลเซีย มีลักษณะเป็นหัวหอกเข้าไปในมาเลเซีย โดยทางทิศตะวันออก ทิศตะวันตก และทิศใต้เป็นแผ่นดินมาเลเซียทั้งสิ้น อาณาเขตอำเภอเบตงมีดังนี้ คือทิศเหนือติดต่อกับอำเภอธารโต จังหวัดยะลา ทิศใต้ติดต่อกับอำเภอโกรีะ รัฐเปริก เขตมาเลเซีย ทิศตะวันออกติดต่อกับกิ่งอำเภอสุคีริน จังหวัดนราธิวาส และอำเภอกรีก รัฐเปริกเขตมาเลเซีย ทิศตะวันตกติดต่อกับอำเภอบาลิง รัฐไทรบุรี เขตมาเลเซีย ปัจจุบันอำเภอเบตง แบ่งการปกครองออกเป็น 3 ตำบล คือ ตำบลอัยเยอเวง ตำบลตานะมะเราะ และตำบลยะรม ประชากรทั้งอำเภอมีจำนวนทั้งสิ้น 38,015 คน โดยเป็นไทย

มุสลิม 48.92 เปอร์เซนต์ ไทยเชื้อสายจีน 35.74 เปอร์เซนต์ และไทยพุทธ 15.34 เปอร์เซนต์ (สำรวจปี 2526)

ท้องที่ดั้งเดิมของเบตงเป็นที่อยู่อาศัยของชาวไทยมุสลิมมาก่อน ต่อมาชาวจีนจากสหพันธรัฐมลายาหนีภัยในเข้ามาตั้งถิ่นฐานทำมาหากินชาวจีน

เหล่านี้ส่วนมากเป็นชาวกวางไส ถัดมาเป็นแต้จิ๋ว และกวางตุ้ง สถานที่ราชการเบตงเวลานั้นส่วนมากเมื่อติดต่อกันใช้ภาษาจีน และภาษามลายูกันเป็นพื้น แม้แต่การซื้อขายก็ใช้เงินหรือญบลาญแทนเงินบาท ทั้งนี้เหรียญเวลานั้นมีค่าเท่ากับ 1 บาท 25 สตางค์

ชาวจีนส่วนใหญ่เข้ามาบุกเบิกที่ดินทำสวนยางพารา และค้าขายจนกระทั่งเป็นตลาดใหญ่โตจนทุกวันนี้ ความจริงที่ดินในตลาดเบตงเดิมเป็นของไทยมุสลิมต่อมาขายให้ชาวจีนอีกทอดหนึ่ง ทำให้ชาวจีนขยับขยายการค้าได้กว้างขวางขึ้น ต่อมาไม่นานนักมีคนไทยจากจังหวัดในภาคใต้เช่น สงขลา นครศรีธรรมราช เดินทางเข้ามารับราชการตามหน่วยงานต่าง ๆ บางคนเข้ามาอยู่ไม่นานนักก็มีพวกพ้องตามเข้ามา เช่นชาวปากพนัง นครศรีธรรมราชมีจำนวนมาก

สุดยอดของทางโค้ง-ไถ่-นกกางแอน-ดูไพรชณีย์

เบตงมีหลายสิ่งหลายอย่างที่นับว่าสุดยอดและเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่นนี้

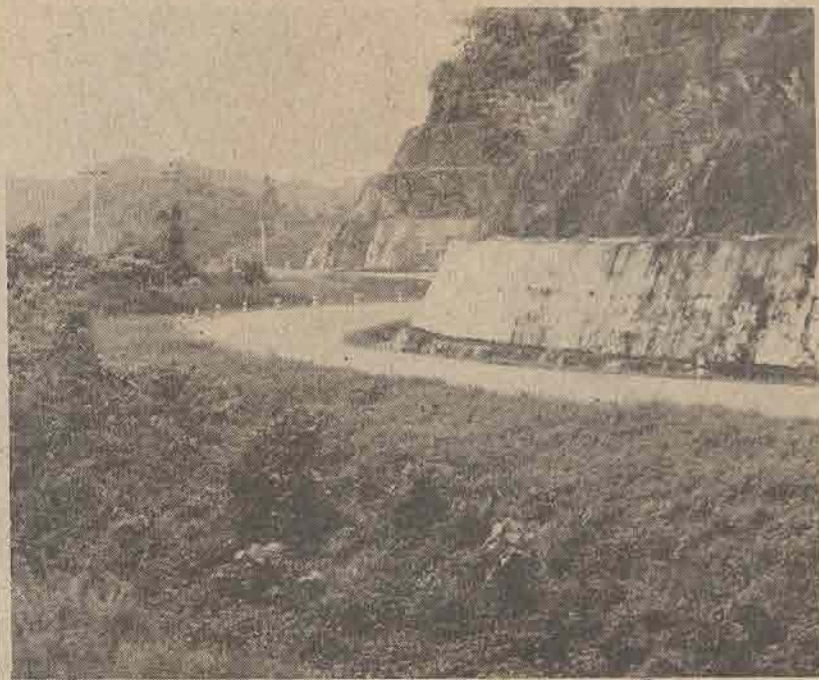
นกกางแอนยามราตรี

คือนับตั้งแต่สถานที่เข้าสู่เบตงก็เป็น ถนนสุดขดแห่งความโล่ง ถือว่กไป วนมากันหลายคลบ ท่านผู้ใดมักเมารถ เมื่อไปเบตงละก็อย่าลืมซื้อยาแก้เมารถ กินป้องกันไว้ก่อน ถัดมาที่ชาวเบตง ภูมิใจ คือ สุดขดของความอร่อยของ เนื้อไก่เบตง หรือไก่พันธุ์กวางไส ไก่ ชนิดนี้ตัวหนึ่ง ๆ หนักถึง 3-4 กก. ขนสีน้ำตาลอย่างไก่โรด แต่ไม่มีขนคอ และขนหัวจึงดูเป็นไก่หัวล้าน ชาวเบตง บอกว่าถ้านำไปเลี้ยงที่อื่นไก่ชนิดนี้มัก ตายเพราะผิวดินฟ้าอากาศ พูดถึงเนื้อ หนึ่งมั่งสาไก่เบตงอร่อยเป็นพิเศษ โดยเฉพาะร้านอาหารใต้ชื่อ ร้านยินดีโภชนา ตลอดจนถึงร้านซิงกี เต็มไปด้วยลูกค้านิยมกินไก่เบตง แม้แต่นักท่องเที่ยว หรือข้าราชการผู้ใหญ่มาตรวจราชการ

ตู้ไปรษณีย์

34 วุฒิเมธ

เส้นทางงูเหลือม

ตอนจากลับบางคนมีไก่เบตงติดมือไปด้วย

สุดขดของเบตงอีกอย่างหนึ่งคือถนนวงแอนด์ตา เวลาตะวันยอแสง ไกลัก้า นกเหล่านี้จำนวนหมื่นแสน จะบินกลับจากการหากินตามป่าเขา ล่านาไฟรต่ามาจับสายไฟฟ้าในตลาด เป็นที่หลับนอน นกจำนวนมากมีเสียงร่าย เป็นทิวแถวช่างเป็นภาพที่น่าดูอะไรเช่นนั้น พอแสงอรุณเบิกฟ้าถนนวงแอนด์ก็ ลลาลมออกไปหากิน ชาวเบตงผู้หนึ่ง บอกว่าถนนวงแอนด์เป็นอยู่อย่างนี้มานานแสนนานแล้ว วันไหนมันไม่บินกลับมา นอนวันนั้นก็เป็นสัญญาณบอกว่า ให้ระมัดระวังธรรมชาติจะเปลี่ยนแปลง เช่นมีพายุฝนฟ้าคะนอง ประการสุดท้ายคือสุดขดของตู้ไปรษณีย์ ที่ตลาดเบตง มีตู้ไปรษณีย์ใหญ่โตมากนับว่าเป็นตู้ไปรษณีย์ยักษ์ สามารถบรรจุของจดหมายเป็นหมื่นแสนฉบับ นักท่องเที่ยว นิยมถ่ายรูปคู่กับตู้ไปรษณีย์ดังกล่าวเสมอ

ไปตามเส้นทางงูเหลือม

วันที่ 16-17 กุมภาพันธ์ สกนี้ พวกเราฝ่ายจัดทำวารสารวุฒิเมธได้ เดินทางจากปัตตานีเวลา 6 โมงเช้า ด้วยรถไฟล็คตู้ รถแล่นผ่านอำเภอยะรัง เข้าเขตจังหวัดยะลา แล้วมุ่งหน้าเข้าสู่ อำเภอเบตง ระยะทางจากยะลา-เบตง 138 กิโลเมตร เนื่องจากเส้นทางกคเค็ยร รถยนต์ต้องลดความเร็วจึงใช้เวลา 2 ชั่วโมงกว่าถึงจุดหมายปลายทาง สองฟากถนนที่รถแล่นผ่านไม่ว่า จะเขตอำเภอบันนังสตาและอำเภอธารโต ล้วนร่มรื่นด้วยสวนยางพารา เนินเขา เลียบบันนังสตาจะเห็นสวนยางปลูกเป็น ชั้นบันไดดูเขียวชอุ่ม นอกจากสวนยางแล้วยังเห็นสวนผลไม้อื่นๆ สองกึ่งอง เกาะเจ๊ะมิง และทุเรียน รถผ่านอำเภอ บันนังสตานับแต่บ้านรานอ บ้านกาสัง บ้านตะบิงดิง บ้านยี่ลาบัน ที่บ้านยี่ลาบัน มีสะพานยาวประมาณ 100 เมตร สายน้ำ เบื้องล่าง คือแม่น้ำปัตตานีไหลมาจาก ภูเขาอันเป็นต้นน้ำที่อำเภอเบตง รถผ่านบ้านบันนังบูโบและบ้าน

คังคะแดง เราเห็นปากทางเข้าเหมือง
ถ้ำทะเลและเหมืองปืนเยาะ ที่อำเภอ
ธารโศมีสถานีทดลองยาง และสวน
กาแฟ ตลอดจนถึงนิคมสร้างตนเอง
เห็นสวนมะพร้าว สวนปาล์มปลูกเรียง-
รายสวยงาม รถผ่านบ้านแทรกอันเป็น
ที่อยู่ของเงาะซาไก ผ่านบ้านป้อหิน
เรื่อยมาจนถึงบ้านคอกช้าง และที่บ้าน
คอกช้างนี้เองเป็นเส้นทางสายใหม่
ลาดยางอย่างดี เขาสะกดไหล่เขาทำเป็น
ทางเรียบไปตามหน้าผา ดูคล้ายเหมือน
งูเลื้อยไปเลื้อยมา บริเวณริมเขานั้น
เขาสะกดดินออกเป็น 3 ชั้นลดหลั่นกัน
ชั้นล่างสุดใช้ซีเมนต์โบก เพื่อป้องกัน
ไม่ให้น้ำดินพังลงมาทับถนน ส่วน
อีกด้านหนึ่งแทนที่จะเป็นหุบเหวมากลัว
กลับเป็นทะเลสาบไหลคดเคี้ยวไปกัษ
กุเขา ความจริงทะเลสาบที่ว้านี้คือถนน
สายเก่านั่นเอง แต่ถูกเขื่อนบางลางที่
ขังน้ำสกัดกั้นน้ำไว้ จึงทำให้น้ำที่ไหล
มาจากเทือกเขาเบตงไหลท่วมถนน
สายเก่าและท่วมกระทั่งขอยดยางและ
ขอยดมะพร้าวที่อยู่ต้นเขาเบื้องล่าง การ
เดินทางนอกจากมีความตื้นตันกับความ
โค้งของถนนแล้ว ยังค้นคว้าได้ชมลำน้ำ
และลำเนาไพรอันสวยงามอีกด้วย

ถึงแล้วเบตง

ฟากถนนด้านซ้ายมือก่อนเข้าสู่
ตลาดเบตง เราเห็นต้นขงโคเรียงราย
เป็นทิวแถว ด้านขวามือเป็นเนินเขา
และสวนยางถัดไปเป็นที่ตั้งกองร้อย 3
ตำรวจตระเวนชายแดนตลาดเบตงวันนี้
ก็คึกคักขึ้นกว่าปกติเนื่องจากราคายาง
สูงขึ้น นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาเที่ยว
มากขึ้น จึงทำให้ร้านค้าเพิ่มขึ้นไม่ว่า
จะเป็นร้านขายเสื้อผ้า ร้านอาหารและ
โรงแรม โดยเฉพาะโรงแรมมีไม่ต่ำกว่า
22 แห่ง นับตั้งแต่โรงแรมชั้นเยี่ยม จน

ถึงชั้นรองลงมา เช่นโรงแรมฟอทูนา
คาเธีย์ คงคา ไทยโมเดอล กิงส์ ฟ้ารุ่ง
และศรีเจริญ ห้องอาหารก็นับไม่ถ้วน
เช่นฟูรามา ไทรงาม อโศก และบ้านเรา
ถนนในตลาดทุกสายมีร้านรับซื้อยางแผ่น
และมีธนาคารสาขาต่าง ๆ ควบคู่ไปด้วย
เช่นธนาคารกรุงเทพพาณิชย์ ธนาคาร
กรุงเทพ ธนาคารกรุงศรีอยุธยา ธนาคาร
นครหลวง ธนาคารมหานคร และธนา-
การออมสิน ส่วนโรงพยาบาลมี 2 โรง
คือออโรรา และสหมิตร วันนั้นกำลัง
ฉายภาพยนตร์จีนกำลังภายในทั้ง 2 โรง
พื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลเบตง
มีทั้งที่เป็นเนินและเป็นที่ราบที่เป็นเนิน
ใช้เป็นที่ตั้งสถานที่ราชการ โดยเฉพาะ
เนินสูงทำเป็นสวนสาธารณะมีศาลา
พักผ่อน มีไม้ดอก น้ำพุ หอนาฬิกา
หรือจะมองภาพวิวเบตงทั้งที่เป็นตลาด

นายดาบตำรวจ เจริญ มากนวล

นายดาบเจริญ มากนวล วัย 40
ปีเศษ ชาวเขากทะเล มาอยู่เบตงไม่
ต่ำกว่า 20 ปีแล้ว ทำหน้าที่เป็นมัคคุเทศก์
นำเราชมเบตงและนำไปพบบุคคลที่
เราต้องการสัมภาษณ์ ดังที่จะเสนอ
ผู้อ่านตามลำดับต่อไปนี้

ยางแผ่นจากสวนสุราษฎร์

เมืองล่างและป่าเขาลำเนาไพรที่เห็น
ไกลออกไป เย็นวันนั้นเราเห็น คนหนุ่ม
คนแก่หลายคนเดินบ้างวิ่งบ้างเพื่อออก
กำลังกาย ส่วนพวกนักท่องเที่ยวต่างชาติ
ก็ควงอีดัวมาเที่ยวกันอย่างพลัดพลัด

หัวใจเศรษฐกิจอยู่ที่ยางพารา

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจสำคัญ
ของเบตง ประมาณกว่า 90 เปอร์เซ็นต์
ของจำนวนประชากรที่ประกอบอาชีพ
ทำสวนยางพารา ปัจจุบันอำเภอเบตง

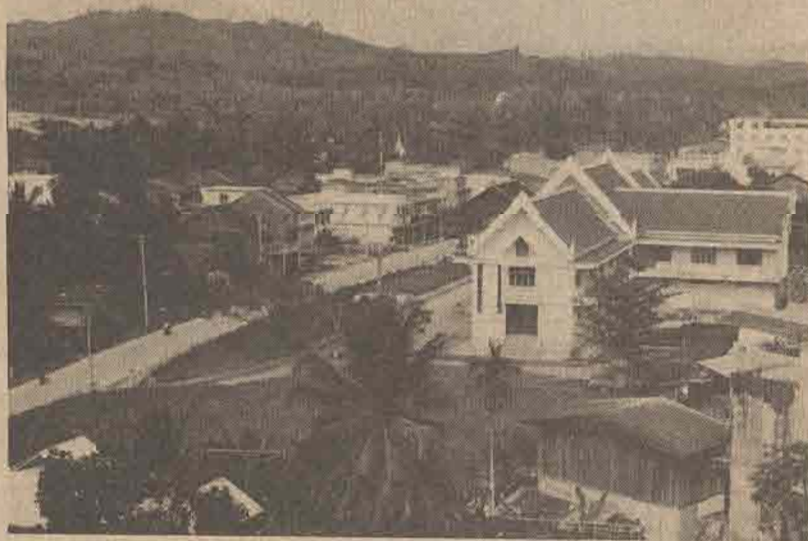
มีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งหมดประมาณ 380,000 ไร่ ปีหนึ่ง ๆ สามารถทำรายได้ให้แก่ชาวสวนทั้งหมดไม่ต่ำกว่า 1,000 ล้านบาท

คุณประพงษ์ อัญญาศรีชาติ พนักงานเทศบาลตำบลเบตง ฝ่ายกองช่าง เป็นหนุ่มเบตงคนหนึ่งที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการค้ายางได้เล่าว่า “ปัจจุบันชาวสวนยางมีฐานะดีขึ้นมากครับ มีการเปลี่ยนแปลงทั้งเมืองเป็นยางพันธุ์กันเกือบหมดแล้ว บริษัทส่งออกยางพาราเดี่ยวนั้นมีประมาณ 4 บริษัท โดยส่งไปขายที่มาเลเซียและสิงคโปร์ มีการซื้อขายกันล่วงหน้าด้วยครับแต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับราคายาง คือถ้าช่วงไหนราคายางตก พ่อค้าจะขายไปทางมาเลย์และสิงคโปร์เป็นการล่วงหน้าแล้วกลับมาซื้อขงถูกได้อีกครับ คือสมมติว่าช่วงนี้ราคายางตก ผมกลับมาถึงเบตงก็เซ็นสัญญากับพ่อค้าทางมาเลย์ล่วงหน้าไว้ 6 เดือน ว่าจะขายกันทีโลละ 18 บาท ในช่วง 6 เดือนนี้ผมจะกลับมาซื้อขงที่เบตงอีก ถ้าราคายางตกลงไปเรื่อย ๆ ยางที่ผมขายได้นั้นผมก็ซื้อใน

ราคาถูก แล้วส่งได้ราคาดีผมก็ได้กำไร แต่ช่วงไหนราคายางสูงขึ้นพ่อค้าจะไม่ขายล่วงหน้าหรอกครับ เขาจะเก็บในสต็อกไว้ก่อน แต่บางคนคาดการณ์ผิดครับ เช่นอีก 5 เดือน คาดว่าราคายางตกแน่ แต่พอกลับมาถึงเบตงราคายางตกเพียง 2 เดือนเท่านั้น แล้วยางขึ้นราคาอวบฮาบ เลขขาดทุนเป็นล้าน ๆ เชียวครับ เพราะฉะนั้นพ่อค้าซื้อขงจะต้องติดตามข่าวสาร หรือฟังวิทยุ B.B.C. ทุกวันเพื่อติดตามข่าวราคายาง และนำมาคาดการณ์ราคายางอย่างมีหลักเกณฑ์ครับ”

คุณชงยุทธ ฉันทาวิริยะ หนุ่มเบตงอีกผู้หนึ่งที่เป็นเจ้าของร้านชงยุทธการไฟฟ้า และพนักงานธนาคารกรุงทพพิชชการ สาขาเบตง เขาพูดถึงเศรษฐกิจเบตงว่า “ยางพาราเป็นรายได้อันดับหนึ่ง ส่วนรองลงมา คือการท่องเที่ยวครับ ชาวมาเลย์มาเที่ยวเบตงซากลับก็ซื้อเสื้อผ้า ผลไม้ และเครื่องใช้อื่น ๆ จึงเป็นเหตุให้ตลาดเบตงมีร้านขายเสื้อผ้าและร้านแผงลอยขายผลไม้และขนมเนมเนมกันมาก”

มุมหนึ่งของเบตง

36 วุฒิมเ

คุณชงยุทธ ฉันทาวิริยะ

คุณชงยุทธ พูดต่อไปว่า “การเงินสมัยนี้ดีมากครับ เมื่อก่อนขงทีโลละ 4-5 บาท แต่ตอนนี้ทีโลละ 10 บาทกว่าแล้ว พรงนี้เช้าคุณไปดูที่ร้านรับซื้อขงแผ่นละครับ ชาวสวนนำขงมาขาย กองช่างถนนเป็นภูเขาเลากาทีเดียวครับ เหลือแล้วขายเป็นแสนทีโล เพียงวันเดียว มีเงินไหลสะพัดเป็น 10 กว่าล้านบาท ขงแผ่นที่พ่อค้าซื้อจากชาวสวนส่วนใหญ่ส่งออกทางมาเลเซียไปลงเรือที่ท่าบัตเดอเวอดส่งไปปิ้งและสิงคโปร์ ยางแผ่นบางส่วนบรรทุก 10 ล้อ ไปทางยะลาเพื่อไปลงเรือที่สงขลา แต่เส้นทางนั้นขมกันน้อยเพราะทางไกลและไม่สะดวก พูดถึงโรงงานอุตสาหกรรมในเบตงหรือครับ ส่วนใหญ่มีโรงงานอุตสาหกรรมเล็ก ๆ เช่น โรงงานรมขง โรงงานทำอิฐ โรงงานไม้หิน โรงงานแปะถ่านไม้ยางพารา โรงงานทำน้ำซอิ้ว และโรงงานทำน้ำแข็ง ที่ทำกันภายในครอบครัวเช่น การทำกาแฟ รวมความแล้วลมหายใจทางเศรษฐกิจของเบตงอยู่ที่สวนขงครับ ถ้าปีใดราคายางตกทำให้เบตงเจียบเหงาขมขง ถ้าปีใดขงขึ้นราคา เบตงก็คึกคักมีชีวิตชีวาครับ”

คุณวิศิษฐ์ คงคา นายกเทศมนตรี

คุยกับนายกเทศมนตรี

นายกเทศมนตรีตำบลเบตง คือ คุณวิศิษฐ์ คงคา ได้เล่าถึงหน้าที่การงานที่รับผิดชอบให้ฟังว่า “เทศบาลมีงบประมาณ 20 กว่าล้านบาทต่อปีครับ ส่วนมากใช้ในการก่อสร้าง และบูรณะอาคารสถานที่ ที่ทำไปแล้ว เช่น สวนสาธารณะ กุระบายน้ำที่มีฝาปิด สถานชนานุบาล ห้องสมุด และตลาดสด ส่วนสนามกีฬาที่สร้างเสร็จแล้วคือ สระว่ายน้ำ ต่อไปจะมีสนามฟุตบอล และคู่อำหรับวิ่ง 9 คู่อ ส่วนสนามเทนนิส สนามยิงปืน และโรงยิมกำลังหาเงินสร้างต่อไปอีกครับ”

นายกเทศมนตรีวัยเลขกลางคนมาไม่มากนัก ได้พูดถึงการบริการศึกษาว่า “โรงเรียนเทศบาลตำบลเบตงขณะนี้ มี 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนบ้านกาแป๊ะ โรงเรียนบ้านการแป๊ะกอดอ โรงเรียนบ้านกุงจางอง โรงเรียนบ้านกาแป๊ะฮูลู โรงเรียนประชาอุทิศ และโรงเรียนประชาสรรค์ โรงเรียนดังกล่าวนี้ส่วน-

ใหญ่อยู่ตามหมู่บ้านไกล ๆ เพราะเทศบาลมีเนื้อที่ 44 ตารางกิโลเมตรมากกว่าเทศบาลขนาดใหญ่และยะลา คือเทศบาล 2 แห่งนี้ มีเพียงแห่งละ 8 ตารางกิโลเมตรเท่านั้นครับ”

เกี่ยวกับเรื่องปัญหาโสเภณี นายกเทศมนตรีมีความเห็นว่า “เรากำลังจัดการเรื่องโสเภณีอายุต่ำกว่า 18 ปี ส่วนอายุมากกว่านี้ถ้าสมัครใจก็ให้เขาอยู่ทำมาหากิน เราจะไปบังคับไม่ให้เขาทำงานอย่างว่าไม่ได้หรอกครับ อย่างไรก็ตามเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ผมคิดว่าไม่ใช่ขึ้นอยู่กับผู้หญิงอย่างเดียว มันต้องมีอย่างอื่นด้วย เช่นสวนสาธารณะ บ่อน้ำร้อน และน้ำตกอินทพรที่ตำบลตามะแะมาเราะ ตลอดจนถึงการปลูกไม้ดอกไม้ประดับให้งดงามนักท่องเที่ยวเพียงมานอนอยู่ในโรงแรมอย่างเดียวไม่ไหวหรอกครับ ถ้าเรามีแหล่งท่องเที่ยวดังกล่าวเขาก็จะพากันวิ่งไปนั่งชมวิวพักผ่อนหย่อนใจได้อีกทางหนึ่งด้วย”

ตอนสุดท้ายนายกเทศมนตรี

ได้พูดถึงปัญหาอีกประการหนึ่งว่า “บริเวณตลาดเบตงนี้เหมือนอยู่กลางกะทะ เวลาฝนตกหนัก น้ำไหลจากที่สูงมาแรงมากครับมันไหลมารวมกันที่ตรงกลางเมือง ฉะนั้นเวลาระบายน้ำต้องตัดคูให้กว้างและลึก โดยพยายามแยกทางน้ำให้ไหลไปทางโน้นบ้างและทางนี้บ้าง ถ้าทำคูไปตรงจะแก้ปัญหาไม่ได้หรอกครับ เพราะน้ำไหลข้ามท่วมอย่างรวดเร็ว อีกประการหนึ่งที่ผมเป็นห่วงคือ อักศิกภัย เพราะเบตงมีบ้านเรือนเก่า ๆ อายุอย่างน้อย 60-70 ปี อยู่หลายหลังคาเรือน ถ้าไฟลุกไหม้แล้วที่เป็นห่วงคือ เรือน้ำถล่มจะไม่ใช่เพียงพอลหรือทันการครับ”

สวนมืองปราบและนักพัฒนา

สารวัตรใหญ่ประจำสถานีตำรวจภูธรอำเภอเบตง คือ พตท.เกษียร ชำรงศักดิ์ นายตำรวจหนุ่ม ท่าทางคล่องแคล่วผู้นี้ พูดยาเขาจริงเอาจนถึงเคยพิชิตงานมาอย่างโชคโชคนและเคยคว้ารางวัลนายตำรวจดีเด่นมาครอบครองถึง 4 รางวัล คือ ปี 2516 สังหารคอเลาะแวกะจี เจ้าพ่อเขาบูโดที่สายบุรี ปี 2521 ดับโจร 4 ศพคดีโจรจับผู้พิพากษาจังหวัดสงขลา ปี 2525 ได้รับรางวัลตำรวจนักพัฒนา และปี 2526 ได้รับรางวัลตำรวจนักพัฒนาดีเด่น จากกองทัพภาคที่ 4

พตท.เกษียรได้เล่าถึงโครงการให้ฟังว่า “เมื่อปีที่แล้วผมได้ลงมือทำตามโครงการทะเบียนยานพาหนะเคลื่อนที่ไปตามหมู่บ้าน โดยชาวบ้านไม่จำเป็นต้องเดินทางมาที่โรงพักให้เสียเวลาและเสียเงินค่าเดินทาง ดีไม่ดีโดนเจ้าหน้าที่ไล่เงินเสียอีก ผมเลยยกโรงพักไปไว้ที่หมู่บ้าน เดียวนี้เด็กอายุ 18 ปีขึ้นไปมีใบขับขี่รถสองล้อครบหมดแล้ว ตำรวจไปสอนระบบการจราจรให้ 3 วัน

สอนจบแล้วก็แจกใบขับขี่ให้เลยครับ
โครงการถัดมาที่ทำไปแล้วคือ ฝึกรบรุม
ป้องกันหมู่บ้านรับมือกับตัวผู้หลงผิด
รุกทางด้านการเมือง ประสานงานการใช้
กลไกของรัฐและการพัฒนาประสานงาน
ตามแนวพรมแดน ผมมีความเห็นว่า
ทำอย่างไรจึงจะดึงมวลชนมาอยู่ฝ่ายเรา
ให้มากที่สุด ทำอย่างไรจึงจะปรับปรุง
หมู่บ้าน สร้างแนวร่วมในทางที่ดี ผม
ได้สำรวจทั้ง 7 หมู่บ้านที่ชายแดน พร้อม
กับสร้างมวลชนไว้ครบหมู่บ้าน และ
ประสบผลสำเร็จเมื่อปี 2525-2526
สามารถดึงชาวบ้านทั้งหมดกลับมา
เป็นฝ่ายเรา วันใดมาเลเซียล้ำแดนเข้ามา
ภายใน 1 ชั่วโมงชาวบ้านจะรายงาน
ให้เจ้าหน้าที่ทราบทันทีครับ อีกประการ
หนึ่งทั้ง 7 หมู่บ้านนี้ทางรัฐไม่ต้องเสียเงิน
สร้างถนนหนทาง มีสียัด หรือบ่อน้ำ
ชาวบ้านและพวกผมพัฒนาตนเองหมด
ครับ”

ตอนสุดท้ายสารวัตรหนุ่มย้ำว่า
“ผมพยายามมุ่งชนบทครับ เพื่อต้องการ

ให้ชาวชนบทมีคุณภาพ และมีความ
สามัคคี ถัดมาให้รู้จักเสียสละเพื่อสังคม
ตลอดจนถึงเข้าใจการปกครองระบอบ
ประชาธิปไตย อีกประการหนึ่งเมื่อ
ก่อนนี้ชาวบ้านไม่ค่อยสนใจรูปถ่าย
ในหลวงหรือกษัตริย์แต่ทุกวันนี้ทุกบ้าน
และมีด้วยความศรัทธา”

จคม.

จคม. หรือโจรจีนคอมมิวนิสต์
มลายา ไม่ได้ถือกำเนิดมาจากคนใน
ท้องถิ่นเบตง และไม่ได้ถือกำเนิดมาจาก
ความทุกข์ยากของชาวไร่ชาวนา หรือ
ชนชั้นกรรมาชีพที่ต้องการพัฒนาความ
เป็นอยู่ แต่เป็นคนจีนที่หลบหนีการ
ปราบปรามของมาเลเซีย เขามาหลบ
ซ่อนอยู่ในบริเวณชายแดนภาคใต้ คือ
บริเวณชายแดนจังหวัดยะลา และสงขลา
เดิมกองกำลังติดอาวุธจคม. ทั้งหมด
ในพื้นที่เบตงขึ้นตรงต่อการบังคับบัญชา
ของคณะกรรมการกลางพรรคคอม-
มิวนิสต์มลายา โดยจัดกำลังในระดับ
กรม เรียกว่ากรมที่ 12 ต่อมามีการแตก

แยกและต่อสู้ซึ่งกันเอง มีผลทำให้จคม.
กรมที่ 12 ในเขตพื้นที่เบตงแตกแยก
ออกเป็น 2 กลุ่ม การแตกแยกเริ่มขึ้น
ตั้งแต่ปี 2513 ให้กรมที่ 12 อำเภอเบตง
ทำการชักฟอกและจัดสมาชิกใหม่ที่
เข้าร่วมเป็นพวกตั้งแต่ปี 2505 เพราะ
สงสัยว่าจะมีสายลับมาเลเซียแอบแฝงมา
กำลังนี้ทำให้จคม. บางส่วนในกรมที่ 12
กลุ่มพื้นที่อัยเซอร์ป้านัส บ่อน้ำร้อน
บันยี่ไร กม.12-19 ได้ปฏิเสธไม่รับรู้
โดยถือว่าไม่มีเหตุผลและหลักฐานไม่
เพียงพอ ทำให้จคม.กรมที่ 12 กลุ่มยะรม
กลุ่มกาเป๊ะ ซึ่งสนับสนุนคณะกรรมการ
ธิการของพรรคคอมมิวนิสต์มลายา
ไม่พอใจเลยเกิดแตกแยกและชิงดีกัน
ในที่สุดกลุ่มพื้นที่อัยเซอร์ป้านัส บ่อน้ำ
ร้อน บันยี่ไร กม.12-19 ก็ประกาศ
ตนแยกตัวเป็นอิสระ เมื่อปี 2517 เป็น
จคม.กรมที่ 12/เขต 2 ใช้ชื่อใหม่ว่า
พรรคคอมมิวนิสต์มาเลเซีย กลุ่มมารกซ์-
เลนิน จคม. กลุ่มนี้ได้สัมพันธ์กับ
กรมที่ 8 ซึ่งอยู่ในพื้นที่ชายแดนอำเภอ
สะเดา อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา
ต่อมากรมที่ 8 ถูกกองทหารกองทัพ
ภาคที่ 4 สมัยพลเอกหาญ ลีนาพันธ์
เป็นแม่ทัพเข้าระดมอย่างหนัก จนค่าย
ใหญ่ที่เขาน้ำค้างแตก แล้วจคม.กรมที่ 8
ทยอยร่นลงมารวมกับ กรมที่ 12 เขต 2
อำเภอเบตง และใช้ชื่อพรรคดังกล่าว
ส่วน จคม.เขต 1 ซึ่งอยู่ทางทิศตะวั
นออกของเบตงยังเป็นกลุ่มคอมมิวนิสต์
จีนแดง

ตั้งแต่ปี 2505 เป็นต้นมารัฐบาล
มาเลเซียมีนโยบายจะปราบ จคม. ให้
สิ้นซาก และได้ขอความร่วมมือมายัง
รัฐบาลไทยพร้อมกับลงนามในสัญญา
ป้องกันพื้นที่ชายแดน โดยมีเป้าหมาย
ปราบ จคม. สัญญาดังกล่าวไม่ได้ระบุ
ปัญหา ขจก. ซึ่งดำเนินการก่อการร้าย

มุมหนึ่งของ เบตง

ในประเทศไทย และแล้วในปี 2518 คนไทยเชื้อสายจีนในอำเภอเบตง ได้ชุมนุมประท้วงเดินขบวนขับไล่ กองทหารมาเลเซียให้ออกจากดินแดนไทย เพราะความผิดพลาดในการปราบปราม เนื่องจากกระทบถึงประชาชนผู้บริสุทธิ์ ในที่สุดกองทหารมาเลเซียก็ปฏิบัติตามและยังคงร่วมมือกับรัฐบาลไทย เพื่อดำเนินการปราบ จคม. ต่อไป ปัจจุบันพื้นที่อำเภอเบตงมีกองกำลังติดอาวุธ ปฏิบัติการอยู่ประมาณ 400 คน และมีสมาชิกประมาณ 800 คน รวมทั้งสิ้น 1,200 คน (จากหนังสือบรรยายสรุปของอำเภอเบตง 2526)

เกี่ยวกับปัญหาจคม. เราได้สนทนากับนายดาบเจริญ มากนวล มัคคุเทศก์ผู้ใจดีของเรา และปลัดน้อย แก้ววิชิต ข้าราชการบำนาญ นายดาบเจริญได้เล่าว่า “ความรู้สึกรักของคนภายนอกเบตง มีความกลัวคือเข้าใจว่าเบตงเป็นเมืองโจรจีน แต่ผมมาอยู่ที่นี้นานแล้วครับ ก็เห็นชาวบ้านอยู่กันปกติดี โจรจีนมีแน่ครับแต่ไม่ได้สร้างความเดือดร้อนมากนัก นอกจากคนที่เป็นศัตรู โดยตรงเช่นเป็นสายให้เจ้าหน้าที่ ชาวบ้านโดยเฉพาะชาวสวนยาง จำเป็นต้องจ่ายค่าคุ้มครอง ค่าภาษีเดือน เพราะสวนยางในเบตงนั้นอยู่ลึกเข้าไปในป่า เขาอันเป็นที่อยู่ของโจรจีนแน่นอน ชาวสวนแดงอยู่ในภาวะที่ต้องจ่ายจนเพื่อชีวิตคนและครอบครัว และทำนองเดียวกัน โจรจีนก็อาศัยชาวสวนนี้แหละช่วยซื้ออาหาร หรือเสบียงให้ด้วย” ผู้พิทักษ์สันติราษฎร์พูดต่อไปว่า “ตอนนี้กำลังทหารโดยตรงที่มาปราบจคม. ไม่มีแล้วครับ ที่มีต่อเนื่องก็เป็นฝ่าย ด.ช.ด. กองร้อย 3 เป็นฝ่ายรับ ผิดชอบ ความจริงชาวเบตงต้องการสนับสนุน กองกำลังทหารให้อยู่ใน

เบตง และให้ปราบกันอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่มาปราบ 10 วัน หรือ 15 วันแล้วออกไป ผลการปราบอาจนำความเสียหายให้แก่โจรจีน แต่ความแค้นนี้แหละครับ ทำให้โจรจีนหันมาเล่นงานชาวบ้าน คือตอบโต้กับกองทหารไม่ได้ก็กลับมามองว่า กองทหารที่เข้ามา เนื่องจากชาวบ้านนั่นเอง ที่ให้การสนับสนุน และเป็นสายให้เจ้าหน้าที่ แน่นนอนชาวบ้านผู้นั้นก็ต้องตกเป็นเหยื่อของโจรจีนในที่สุด”

ปลัดน้อย แก้ววิชิต

ปลัดน้อยแก้ว วิชิต วัย 66 ปี ชาวอำเภอเทพา จังหวัดสงขลา ได้พูดถึง จคม. ว่า “ผมมาอยู่เบตงใหม่ ๆ ตอนนั้น พตท.พงษ์ศักดิ์ประทุมรพาลเป็นผู้กอง เหตุการณ์ในหมู่บ้านไม่มีอะไรมากครับ เราไปตรวจกัน 3 คน คือผม ผู้กองและนายอำเภอ แต่ปกติพวกจคม. ก็ไม่ยุ่งกับเราแต่ถ้าเราไปยุ่งกับเขาก็ไม่แน่นอนครับ พวกเขาจะเล่นงานเฉพาะที่เห็นว่าอันตราย ตัวอย่างเช่น ครูสว่าง จรัสวิโรจน์ ทำหน้าที่เป็น

อส.ด้วย ก็ตำรวจไปที่ไหนครูก็ไม่ไป ที่นั่น พวกโจรก็เตือนก่อนว่าครูทำงานตามหน้าที่เถอะ แต่ครูไม่ฟังแถมแบกปืนอย่างเปิดเผย เลยถูกโดนสั่งสอนตอนที่ครูซึ่งรอมาทำงานที่อำเภอนี้แหละครับ พุดถึงการเก็บภาษีเดือนของ จคม. ผมว่าฉลาดขึ้นมาก เช่น คุณขายสวนให้ใครก็ตาม คนซื้อและคนขายต้องเสียเงินให้โจรจีนคนละ 3 เปอร์เซ็นต์ของเงินทั้งหมด เลยถูกเรียกภาษีทั้งคู่ครับ เวลาที่แม่แต่ชาวสวนขอสงเคราะห์สวนยางเพื่อปลูกยางพันธุ์ใหม่ก็โดนเสียภาษีอีก แต่ก็จำเป็นต้องยินยอมครับเพื่อความอยู่รอดเป็นสำคัญ อีกอย่างหนึ่งเมื่อถึงวันสำคัญ เช่น วันปีใหม่ วันสงกรานต์ วันตรุษจีน เขาก็เรียกเงินเป็นพิเศษจากเจ้าของสวนยาง ไม่ว่าจะเป็นชาวจีน ชาวไทยและมุสลิมผมก็โดนเหมือนกันเพราะมีสวนยางกับเขาด้วยครับ พุดถึงบัตรรอยพรในวันเทศกาลต่าง ๆ เขาทำดีกว่าเราหลายเท่า ข้อความที่เขียนเก่งจริง ๆ แถมพิมพ์โรเนียวแจกกันทั่วเบตงที่เดียว แม้แต่บนอำเภอก็ยังได้รับกันทั่วถึง”

ปลัดอาวุโสแห่งเบตงเล่าต่อไปว่า “พุดถึงเสบียงอาหารที่โจรจีนสั่งซื้อมาก ๆ ผมว่าอาหารพวกกะหมี่มาใหม่ที่บรรจุของขายนี้แหละครับ มันทำง่ายกินง่ายและอยู่ได้นานหลายชั่วโมงผมเคยทดลองกินแล้วครับ อย่างไรก็ตาม พวกโจรจีนเขาก็กินของดี เช่น ข้าวหอมมะลิ ไก่เบตงดอน และเนื้อหมู เนื้อหมูในตลาดกิโลละ 60 บาท เขาจะให้ผู้มาซื้อถึงกิโลละ 120 บาท เขียวครับ เพราะมีเงินเสียอย่าง เมื่อคราวค่ายแห่งหนึ่งถูกเจ้าหน้าที่ยึดได้ก็พบข้าวสารใส่ถังฝังดินไว้ 30-40 ถัง พวกนี้ไม่มีวันอดตายหรอกครับ”

ตอนสุดท้ายปลัดน้อยมีความ

เห็นว่า “พูดถึงการปราบ จคม. ที่เบตง ไม่ใช่ของง่ายนะครับ วิธียูในป่าเรา ผู้เขาไม่ได้หรือครับ เราขึ้นไปสัก ครั้งภูเขาหรือครั้งทางก็เหนื่อยหอบ ปกติ พอทราบว่าทหารเข้ามาพวกโจรจีน ก็ไปอยู่ตามบ้านและแต่งตัวแบบชาวบ้าน พร้อมกับมีบัตรประชาชนเรียบร้อย แต่เวลาออกหากินในป่าจึงสวมเครื่องแบบทหารป่า ผมคิดว่าถ้าปราบกัน จริง ๆ จำเป็นต้องระเบิดป่าเขาให้ราบ เป็นหน้ากลองจึงจะสำเร็จครับ แต่ถ้ามหาทหารเข้ามาปราบเป็นครั้งเป็นคราว ไม่เอาจริงเอาจ้งมันก็ยากผมคิดว่า การที่เอาเฮลิคอปเตอร์บินไปบินมาก็เสีย ค่าน้ำมันเสียงบประมาณเปล่า ๆ ครับ”

ชอก. ฤๅจะสู้ จคม.

ชอก. หรือชบวนโจรก่อการร้าย โดยเฉพาะที่เบตงมีเพียงจำนวน น้อย นายดาบเจริญ มากนวล บอก ให้พวกเราฟังว่า “เขตเบตงตรงด้าบลอย-เยอเวง ด้าบลอยธรรม มีชาวไทยมุสลิม มาจากปัตตานีเป็นส่วนมาก เช่นมา จาก ปานาเระ ยะหริ่ง และมายอ โดย เข้ามาบุกเบิกที่ดินทำสวนยางและมาอาศัยอยู่กัญาติพี่น้อง ธรรมดาครับเมื่อ เดินทางกันเข้ามาก็มีทั้งคนดีและคนชั่ว บางคนอาจหลบหนีคดีเข้ามา แล้วรวมตัวกันที่เบตงอีก ความจริง ชอก. ทุกวันนี้เป็นผู้ร้ายธรรมดาตัวเอง แต่ชอก. จริง ๆ นั้น ต้องการแบ่งแยก ดินแดนเป็นสำคัญ จึงไม่ใช่ผู้ร้าย ดังกล่าวครับ สภาพโดยทั่วไปอำเภอนี้เป็นเขตโจรจีน เพราะฉะนั้นโจรไทย มุสลิมไม่กล้าแผ่อิทธิพลเข้ามาง่าย ๆ หรือครับ”

พดท.เกษียร ธารงศักดิ์ สารวัตร-ใหญ่ได้พูดถึง ชอก. ต่อไปว่า “ไทย มุสลิมเบตงมีหลายเปอร์เซ็นต์ครับ ถ้าเขาโดนรังแกอาจเป็นผลให้พวก

POLO เข้ามาแต่อย่างไรก็ตามพวกนี้ ผมรู้จักดี อย่างแข็งท้าน่า ผมเคยไป ชุมมัยที่บ้านลางา เขตอำเภอมายอ จาก การที่ผมเป็นผู้กองในอำเภอต่าง ๆ ของจังหวัดปัตตานีเป็นเหตุให้น้องนัก ที่ผมไม่รู้จักโจรพวกนี้ เมื่อเข้ามาเขต เบตงในที่สุดก็เข้ามาอบตัวหลายคน ปัญหาเวลานี้นี้อย่างเดียวครับคือ จคม. และประการสำคัญผมมีความเห็นว่า ข้าราชการก็เป็นตัวแปรสำคัญคืออย่า ไปทำให้ชาวบ้านมีปัญหาถึงกับเข้าป่า ดังที่แล้ว ๆ มา”

สารวัตรใหญ่ได้เล่าถึงเมื่อไทย มุสลิมกล่าว จคม. ถึงกับอพยพไปอยู่ กับญาติพี่น้องชายแดนมาเลเซีย “ปลาย ปี 2522 นี้เองครับ โจรไทยมุสลิมที่ มุสลิมกล่าว จคม. ถึงกับอพยพไปอยู่ กับญาติพี่น้องชายแดนมาเลเซีย

ปลาย ปี 2522 โจรไทยมุสลิมจาก ปัตตานีเข้ามาปล้นแล้วฆ่าคนไทยเชื้อสายจีน เหตุการณ์นี้เองชาวไทยมุสลิมที่เป็นชาวบ้านธรรมดาแล้วโจรจีนจะ ครอบงำ กรณีที่ว่าโจรไทยมุสลิม เข้ามาในพื้นที่ ด้วยความหวาดกลัว จึงพากันอพยพไปอยู่ชายแดนด้านมาเลเซีย ผมเองก็ไม่ทราบว่ามีอะไรหนุน หลังพวกอพยพอยู่บ้าง เพราะเห็นออกไปเป็นจำนวนพัน ๆ คน ทั้งที่เจ้าหน้าที่ พยายามชี้แจงให้เข้าใจ ชาวบ้านเหล่านั้น ส่วนใหญ่อยู่ในเขตหมู่บ้าน ลางงเหนือ ลางงใต้ กาแปะอูลู กาแปะกอดอ และ กูลูญนอ แต่ตอนนี้พวกอพยพกลับเข้ามา เกือบหมดแล้วครับ ยังคงเหลืออยู่ทาง โนนข้างสัก 10 เปอร์เซนต์”

สามเหนือที่เบตง

ชายแดนภาคใต้ไม่ว่าจะเป็นหาดใหญ่ สะเตา สุโงโโก-ลกและเบตง เป็นแหล่งที่ชาวมาเลเซีย และสิงคโปร์ เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวหาความสุข

โดยการจ่ายเงิน ซื้อสินค้า ซื้ออาหาร ชมทัศนียภาพ และที่สำคัญคือ หาความสุขกับสาวเหนือ ที่เขาถือว่าเป็นสินค้า เพื่อการมรดก

โดยเฉพาะที่เบตงเมื่อตรงกับวันหยุดราชการ วันนักขัตฤกษ์ หรือวันเนืองในเทศกาลต่าง ๆ แล้ว โรงแรมทุกแห่งไม่มีที่ว่าง แจกเหล่านั้ยังอุด-สำห้ขับรดต่อไปยังยะลา และหาดใหญ่ เกี่ยวกับสาวเหนือที่เบตงนั้น ในสายตาของชาวเบตงมองเธอในลักษณะอย่างไรบ้าง คุณวิรุฬ ฉันทศรีวิโรจน์ พ่อค้าวัย 60 เศษ ซึ่งอยู่บ้านเลขที่ 58/5 ถนนต้นวีระ ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า “ตั้งแต่ นักท่องเที่ยวมาเลย์ สิงคโปร์เข้ามาเที่ยว ทำให้เบตงเปลี่ยนสภาพมากครับ สมัยผมหนุ่ม ๆ จะไม่มีโสเภณีปรากฏตัวให้เห็น ส่วนมากเป็นหญิงจีนมาจกมาเลย์ไม่ใช่มาจากทางเหนือ แต่ทุกวันนี้พ่อค้านักการเมืองซื้อเด็กเหนือมาเป็นจำนวนมาก เบตงจึงเต็มไปด้วย อีตัวครับ”

คุณวิรุฬ จิบน้ำเย็นนิดหนึ่งแล้ว พูดต่อไปว่า “ผมมีความแค้นใจแทน ผู้หญิงไทยที่ถูกนักท่องเที่ยวมาเลย์ สิงคโปร์เหมาไปหมดว่าเป็นอีตัว แม้เรื่องนี้ทำให้เศรษฐกิจเบตงดีขึ้น แต่ผมว่าดีขึ้นเฉพาะคนส่วนน้อยเท่านั้น มันทำลายเศรษฐกิจของคนส่วนใหญ่ ยกตัวอย่างผมเป็นชาวสวนยางเมื่อเห็นสาวเหนือสวย ๆ ก็มีความใคร่ ทำให้ผมไปเที่ยวและนอกใจเมีย แอ้ม ยังรับอีตัวมาเป็นเมียข้อยอีกด้วย เลยสร้างปัญหาให้แก่ครอบครัว และต้องจ่ายเงินสินเปลืองโดยใช้เหตุ ถ้าชาวสวนหลายคนเป็นเช่นนี้มากเข้ามันจะแย่นะครับ”

พ่อค้าผู้เป็นคนสำคัญคนหนึ่ง ของเบตงปัจจุบัน พุดจาสุภาพ้ออ่อนโยน

พ.ต.ท. เกษียร ธำรงสิทธิ์

ต่อไปว่า “ผลร้ายอีกประการหนึ่งคือ ทำลายอนาคตเด็กเบดง วันข้างหน้า จะหาเด็กที่มีคุณภาพยากเหลือเกินครับ เด็กหนุ่ม ๆ ทุกวันนี้ที่แต่งงานใหม่ ๆ ยังมีเมียหยอกกันแล้วครับ มันทำลาย วัฒนธรรมไทยอันดีงามโดยสิ้นเชิง ครั้งหนึ่งมีห้องล้อมรอบโรงเรียนวีระ-ราชบุรีประสาน หรือโรงเรียนมัธยม ประจำอำเภอเบดง นักเรียนไปมาโรงเรียนก็เห็นแต่กระหรีเห็นแต่ช่อง แล้วจิตใจไม่ใช่แว่แว่ได้อย่างไรครับ ทุกวันนี้เบดงมีโรงแรม 9 ชั้น 10 ชั้น แล้วต่อไปจะสร้างโรงแรมหลายสิบชั้นอีก แต่ฉันมีเจริญทางวัดอุณะครับแต่จิตใจช่างต่ำเหลือเกิน เดี่ยวนี้ยังมีบาร์ดิสโก้เพื่อบริการนักท่องเที่ยวต่างชาติแต่ผมว่าไม่จริง ส่วนมากบริการลูกหลานชาวเบดงมากกว่า ห้ามเขาไม่ได้หรอกครับเพราะเขามีเงินเสียอย่าง เรื่องอะไรจะให้นักท่องเที่ยวต่างชาติมาเห็นอกว่าอย่างไรก็ตามเรื่องโสเภณีนี้ ผมพูดด้วยความจริง ไม่ได้โจมตีเจ้าหน้าที่บ้านเมืองนี้ที่ตำรวจอยู่ที่นั่นด้วย แต่ผมเห็นว่าระบบสังคมต่างหากที่เหลวแหลกฟอน-

เฟะไปทั่วประเทศ ถ้าปราบกันจริง ๆ ต้องทำที่กรุงเทพฯ ก่อน ไม่ใช่ทำที่เบดงหรือทำเฉพาะหัวเมืองเท่านั้นนะครับ”

วันนั้นที่สถานีตำรวจภูธร อำเภอเบดง มีสาวเหนือถ้าเรียนหนังสือก็คงเป็นเด็กชั้นประถมปลาย จำนวนประมาณยี่สิบกว่าคน บ้างก็นั่งบ้างก็นอนเรียงรายอยู่บนพื้นกระดานตรงทางที่เราเดินเข้าไปที่ห้องประชุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ สารวัตรใหญ่บอกพวกเราว่า “พวกนี้อายุไม่ถึง 18 ปีเลยครับ เรากำลังจะส่งกลับกัน ความจริงเราทำตั้งแต่ปี 2525 ก่อนจะเกิดเรื่องเผาช่องที่ถูกกัดด้วยซ้ำ ถ้ามีอายุบรรลุนิติภาวะก็อีกเรื่องหนึ่งที่เขาไม่สิทธิทำมาหากิน แต่ถ้ายังอยู่ในความคุ้มครองของกฎหมายเราต้องจัดการช่วยเหลือครับ การจับเด็กพวกนี้ แต่ละครั้งปรากฏว่าเจ้าของช่องพยายามวิ่งเต้นติดต่อ แต่ผมไม่เอาด้วยครับ เพราะผมมีทัศนคติไม่ชอบคนในเมืองที่เอาเปรียบสังคมจนเกินไป จำนวนโสเภณีที่นี่หรือครับ เวลานี้มีประมาณ 700-800 คน มีช่อง 23 แห่ง ถ้าผมไม่ล็อกไว้คงมีเป็นร้อย ๆ แห่ง สมัยก่อนเจ้าของช่องแต่ละคน ทำตัวเหมือนเจ้าพ่อมีมือปืนอย่างน้อย 4-6 คน บ้านสารวัตรใหญ่ก่อนหน้านี้นี้มีเจ้าของช่องอยู่เต็มแถมคนขับรถสารวัตรเป็นเจ้าของช่องด้วย แต่เวลานี้ห้ามขึ้นบ้านผม ผมอยู่คนเดียวและปิดตายไว้อย่างนั้นแหละครับ”

สารวัตรหนุ่มนักพัฒนาพูดต่อไปว่า “การแก้ปัญหาดังกล่าวนี้นี้ ผมคิดว่าต้องแก้ที่ตัวข้าราชการ คือตำรวจนี่แหละ เอาตั้งแต่สารวัตรใหญ่ เรื่อยมาจนถึงพลตำรวจผมส่งลูกน้องทุกคนว่าต่อไปนี้อย่าไปกุมช่องกุมปอน ถ้าต้องการ

เงินหรือเดือดร้อนเรื่องเงินก็มาเอาที่ผม อย่างเช่นเมื่อเช้านี้ลูกน้องผมคนหนึ่งไม่มีค่ารถก็เอาไป 200 บาท ผมคิดว่าตำรวจแทนที่จะพึ่งชาวบ้านควรพึ่งนายหรือผู้บังคับบัญชาดีกว่าประการสำคัญควรสอนให้เขารู้จักทำงานให้คุ้มค่าเงิน และรู้จักแก้ปัญหาชาวบ้าน ไม่ใช่สร้างปัญหาให้ชาวบ้านนะครับ นอกเหนือจากปัญหาเรื่องโสเภณีแล้ว ป่อนการพนันที่เบดงผมคิดว่ามีมากที่สุดในประเทศไทย ก็คิดเถอะครับ เมื่อปี 2525 ทั้งอำเภอจับนักการพนันได้ถึง 317 คน ปี 2526 จับได้ถึง 329 คน ที่อำเภออื่นเขาจับได้ปีละ 40-50 คน เป็นอย่างมาก การมีป่อนการพนัน เป็นต้นเหตุของอาชญากรรมหลายอย่าง ปีนี้ผมจับการพนันมากครับ ปรากฏว่าคดีอุกฉกรรจ์ลดลงอย่างน่าพอใจ”

การศึกษา

การศึกษาของอำเภอเบดงนับว่าก้าวหน้ามาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งโรงเรียนจงผา ซึ่งชาวจีนเบดงได้ร่วมมือกันก่อสร้าง และดำเนินการมาเป็นเวลาหลายสิบปีแล้ว ปัจจุบันเป็นโรงเรียนจีนที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย บนดักอันเป็นชั้นดาดฟ้าโรงเรียนนี้เอลิคอปเตอร์สามารถลงได้อย่างสบาย งบประมาณของโรงเรียนได้จากเงินขายยางของพ่อค้าที่หักไว้เพื่อช่วยเหลือการศึกษา ปัจจุบันมีนักเรียนประมาณ 1,000 คน และมีครู 30-40 คน คุณวิรุฬ จันทศรี-วิโรจน์ ชาวเบดงผู้อาวุโสได้เล่าเกี่ยวกับโรงเรียนนี้ว่า “ผู้ก่อตั้งโรงเรียน คือ เจ้าเปี้ยวง กับตันฮิวสง และตันฮุยหลิม หรือแปะหลิม เป็นผู้รับช่วงต่อมา จนกระทั่งถึง จำฮันเลียง หรือคุณเลียง จำรัสรังสีเป็นผู้ดำเนินการ ตอนช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 โรงเรียนนี้ย้ายออกจากห้องแถวคูหาเดียวไปอาศัย

คุณวิรุฬ จันทศรีวิโรจน์

โรงหนังเก่า ต่อมาปี 2493 จึงย้ายไปอยู่ตรงที่ปัจจุบันนี้ครับ ผู้ที่เป็นครูใหญ่นั้นมาจากประธานกรรมการมูลนิธิเบตง และมูลนิธินี้ให้ความสนับสนุนกิจการโรงเรียนนี้เรื่อยมา ปัจจุบันโรงเรียนจงฬายังคงสอนภาษาจีน และสอนภาษาไทยตามหลักสูตรชั้นประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

ที่โรงเรียนมัธยมประจำอำเภอหรือโรงเรียนวีระราษฎร์ประสานนั้น เราได้พบกับผู้อำนวยการโรงเรียน คือ อาจารย์ปรีชา จันทประดิษฐ์ อาจารย์ได้เล่าให้ฟังว่า “โรงเรียนนี้มีนักเรียน 1,500 คนเศษ อาจารย์ทั้งหมด 84 คน พ่อค้าประชาชนให้ความสนับสนุนโรงเรียนเป็นอย่างดีรายได้จากโรงเรียนนอกจากงบประมาณจากกระทรวงแล้วยังมีรายได้จากการจัดงานสมโภชโศคนิ ซึ่งเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งของชาว

เบตง ที่นับถือกันทั้งชาวไทยพุทธและมุสลิม (นำมาเล่าผู้อ่านตอนจบสารคดีเรื่องนี้-บก.) เกี่ยวกับการบริหารประชาชนนั้นผมพยายามเต็มที่ครับไม่ว่าจะเป็นเรื่องดนตรี โรงเรียนนี้มีทั้งวงซอไต และวงโยชวาทิต อุปกรณ์ดนตรีได้จากเงินพ่อค้านี้แหละครับ ส่วนการกีฬาเราก็ส่งเสริมมากที่สุดทีเดียว ทั้งอาจารย์และนักเรียนที่เป็นนักกีฬา ยังเล่นในนามของอำเภอด้วยครับ นอกจากนี้เรายังมีชุมชนมรดกพัฒนาโดยนำนักเรียนไปพัฒนาตามหมู่บ้าน มัสยิดและวัด จากการร่วมมือร่วมใจของบรรดาอาจารย์และนักเรียนเป็นผลให้นักเรียนได้รับโล่รางวัลจากกระทรวงศึกษาธิการ ในฐานะโรงเรียนมัธยมดีเด่นใน 4 จังหวัดภาคใต้ พุดถึงเด็กที่นี่หรือครับ ความคิดความอ่านเขาดีมาก รู้จักได้แข็งแสดงความคิดเห็นเขาเต็มตัวต่อการศึกษาจบมัธยมแล้วไปศึกษาต่ออีกมากยังเป็นลูกพ่อค้า การเงินดีจึงไม่ต้องเป็นห่วง”

ตอนจบผู้อ่านรายการได้ตอบคำถามเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมข้างโรงเรียนว่า “เรื่องสิ่งแวดล้อมไม่ดีข้างโรงเรียนอันสืบเนื่องมาจากพวกมาเลย์เข้ามาเที่ยวผู้หญิง แม้แต่เด็กนักเรียนก็ยังตั้งปัญหาถามผม ทางโรงเรียนก็พยายามแก้ไขโดยการทำรั้วกัน ส่วนใหญ่ได้เงินจากศิษย์เก่าบ้างเงินจากงบประมาณของโรงเรียนบ้าง เพื่อดำเนินการแก้ปัญหาเรื่องดังกล่าวไว้เรียบร้อยครับ”

วิทยุและโทรทัศน์ที่เบตง

ที่เบตงมีสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย เบตง มีกำลังส่ง 10 กิโลวัตต์ส่งรัศมีครอบคลุมไปทั่วอำเภอและอำเภอใกล้เคียง หลังจากรับประทานอาหารเย็นแล้ว มักคุเทศก์นำเรามาชมกิจการที่สถานีวิทยุแห่งนี้ซึ่งตั้งอยู่บน

อาจารย์ปรีชา จันทประดิษฐ์

เนินเขา คุณชูโชค คลองศาล่าง และคุณพรชัย พุกฤษชีวะได้ต้อนรับและบรรยายให้ฟังว่า “นอกจากส่งกระจายเสียงเป็นภาษาไทยกลางแล้วยังส่งกระจายเสียงเป็นภาษามลายูจีน และภาษาจีนกลางด้วยครับ เพราะในเบตงมีทั้งคนจีนและคนมุสลิมเป็นจำนวนมาก ทางสถานีกระจายเสียงออกอากาศวันละ 17 ชั่วโมง มีภาคบันเทิง 80 เปอร์เซนต์ ภาคความรู้ 28 เปอร์เซนต์ ส่วนที่เหลือเป็นข่าวจากส่วนกลางและส่วนท้องถิ่น ที่นี่เรามีระบบ A.M. อย่างเดียวและคิดว่าควรมีระบบ F.M. ด้วย เพื่อเครื่องหนึ่งเครื่องใดเสียงจะได้เป็นเครื่องสำรองกันและกัน ระบบ F.M. เพียง 1 กิโลวัตต์ส่งได้ไกลกว่า A.M. 10 กิโลวัตต์แน่แท้ละลาและปิดตานี้ก็ยังรับได้ครับ อีกประการหนึ่งวิทยุ ป.ช.ส.เบตงยังได้ทำประโยชน์ต่อพี่น้องชาวไทยที่อยู่ในมาเลเซีย โกล์

ชายแดนไทย เจ้าอาวาสวัดตาเซาะเคยบอกว่าคุณไทยที่อยู่มาเลเซียมีความสนใจคนไทยด้วยกันมากครับ ดังนั้นเรื่องวิทยุกระจายเสียงจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง”

เกี่ยวกับการรับวิทยุโทรทัศน์นั้น เจ้าหน้าที่ไป.ส.ม.เบตง เล่าว่า” สถานีวิทยุที่นี่ไม่ได้จัดการเรื่องโทรทัศน์หรือกรับ โทรทัศน์ที่รับช่องที่ 10 จากหาดใหญ่ และช่อง 7 จากกรุงเทพฯ แต่เห็นภาพไม่ชัดเจน เพราะภูเขาที่นี่กันคลื่นไว้ มีชาวบ้านบางคนพยายามทำเสาอากาศสูง ๆ ก็ไม่เป็นผลนัก แต่วันนี้โชคคืนะครับ เพราะเป็นวันแรกที่เริ่มการถ่ายทอดจากเสาบนยอดเขาบูโยะ อำเภอบันนังสตา เป็นเหตุให้ภาพจากจอชัดเจนกว่าเดิม แต่ที่เห็นเครื่องนี้ชัดเพราะเราอยู่บนเนินสูงนะครับ แต่ในตลาดข้างล่างผมคิดว่าคงไม่ชัดกว่านี้แน่ครับ

ลาก่อนเบตง

วันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2526 ก่อนเดินทางกลับ เราแวะไปชมชายแดนไทย-มาเลเซีย ตรงกันข้ามที่ทำการตรวจคนเข้าเมือง เราเห็นเนินสูงมีรถชุดดินกำลังทำงานเพื่อไถถมและตั้งหน้าดิน เจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมืองบอกว่าที่ดังกล่าวนี้จะสร้างที่ทำการใหม่ของฝ่ายตรวจคนเข้าเมือง และที่ทำงานศุลกากร ต่อไปคงไม่น้อยหน้ามาเลเซียแน่

หลังจากนั้นเราไปนมัสการหลวงพ่อดำเจ้าล่องที่วัดบนเนินสูงและนมัสการเจ้าแม่ลิ้มกอเหนี่ยวเจ้าล่อง เจ้าแม่กวนอิม และเจ้าพ่อได้อังทงโจวซือที่โรงพระจีน ตลอดจนถึงโต๊ะนิ อันเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของชาวอำเภอเบตง

สุดท้ายเรากล่าวขอบคุณนายดาบเจริญ มากจนวล มีคุณเทศก์ที่ช่วยเหลือ

เราเป็นอย่างดีตลอดเวลา ๒ วัน พร้อมกับฝากขอบคุณชาวเบตงที่ได้กล่าวนามไว้ในสารคดีเรื่องนี้และบุคคลที่เราไม่ได้กล่าวนามทุกท่าน จากนั้นเราเดินทางกลับไปตามถนนคดเคี้ยวเพื่อกลับปัตตานี มองเห็นธารน้ำซึ่งกลายเป็นทะเลสาบทอดตัวไปตามเชิงเขาเบื้องล่างอีกไม่นานอาจจะนั่งเรือมาเบตงชมเนินเขาเบื้องบนก็เป็นได้ หรือมีเจนนั่นถ้าถนนสายเลียชชายแดนเบตงถึงกิ่งอำเภอสุคีวัน จังหวัดนราธิวาสสำเร็จจะทำให้มีนักท่องเที่ยวซึ่งเป็นชาวไทย และชาวต่างชาติมาเบตงมากขึ้น โอ้เบตงดินแดนแห่งความสวยงาม ของธรรมชาติและธารน้ำใยากนักที่เราจะลืมเลือน □

ประวัติโต๊ะนิ

ถัดมาจากสุจิตร์งานประจำปีสมโภชโต๊ะนิ 2526 ร.ร.เบตง “วีระราษฎร์ประสาน”

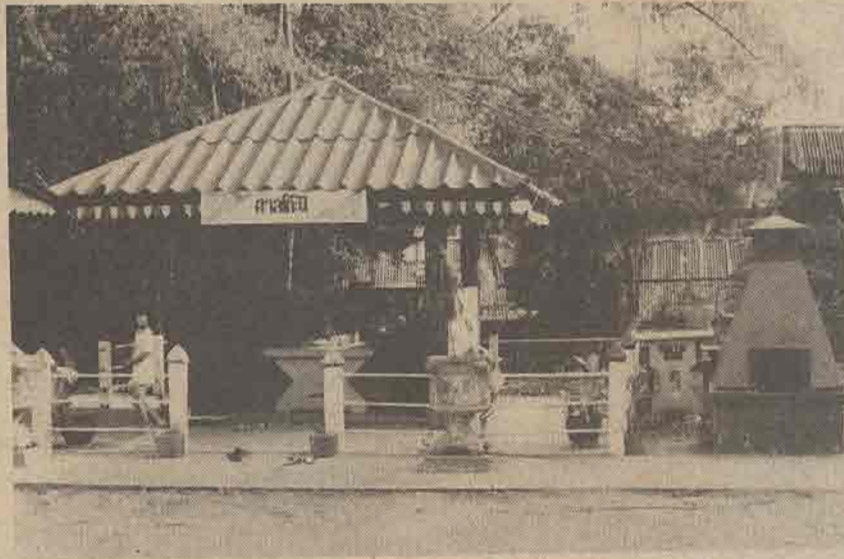
ที่เมืองรามันมีรายหรือเจ้าเมืองที่พอจะสืบทราบได้คือ พระยารัตนภักดีศรีราชบัณฑิต สุรินทรวิวงษา ได้รับราชการสนองพระเดชพระคุณสืบต่อมาโดยมีวังที่ประทับอยู่ที่โกตาบารู ครอบงำกระทั่งถึงราชอาณาจักรหนึ่ง คือ “ราชอาณาจักร” เรียกเป็นไทย ๆ ว่า “อันแก้ว”

ราชอาณาจักรชอบใช้ชีวิตในกาฬฉกัญย์ ต่อสู้ และที่รักเป็นชีวิตจิตใจคือการใช้ชีวิตอย่างสามัญชน มักชวนสมัครพรรคพวกข้าทาสบริวารออกท่องเที่ยวป่าตามป่าดงเพื่อล่าสัตว์ป่า และที่โปรดปรานมากที่สุดได้แก่การคล้องช้าง โดยมี “โต๊ะมีแฆปลาเย” และโต๊ะดาแมแแปแยะ” สองเฒ่าเป็นสหายคู่หูซึ่งทำหน้าที่เป็นควาญช้าง

กระบวนการคล้องช้างเริ่มตั้งแต่เมืองรามันมุ่งเข้าสู่บ้านฮาลาแดนดงดิบ

และติดตามช้างเรื่อยมาจนกระทั่งถึงเบตง แล้วก็เลี้ยวออกไปจนถึงหมู่บ้านโก๊ะ (เขตมาเลเซียปัจจุบัน) เป็นคั้งนี้เสมอมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่หมู่บ้านเบตงอันเป็นที่ราบกว้างใหญ่ มีลำธารน้ำใสสะอาดไหลผ่าน และอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชพันธุ์ธัญญาหารนานาชนิด ทั้งยังเป็นคั้งป่าอาศัยอยู่เป็นโขลง ๆ ทำให้รายาจวันรู้สึกพอใจสถานที่แห่งนั้นมากที่สุด จึงได้ตั้งค่ายพักแรมอยู่ที่นี้ แล้วก็เริ่มงานคล้องช้างต่อไปสำหรับช้างที่คล้องไว้ได้แล้ว รายาจวันจะคัดเลือกเอาไว้แต่เชือกที่มีลักษณะงาม ๆ ได้ขนาดเพื่อเอาไว้ขาย ส่วนเชือกที่ไม่ได้ลักษณะตามคำรักปล่อยให้กลับเป็นช้างป่าต่อไป ปรากฏว่ามีพ่อค้าชาวพม่ามาติดต่อขอซื้อช้างจากรายาจวันเป็นประจำ

สถานที่รายาจวันตั้งค่ายพักเพื่อทำการคล้องช้างที่หมู่บ้านเบตงนั้นปัจจุบันคือโรงเรียนเบตง “วีระราษฎร์ประสาน” ตรงที่ตั้งศาลานั้นเอง รายาจวันเป็นผู้มีความเคร่งครัดศาสนาเป็นอย่างมาก มีความแก่กล้าในคาถาอาคมและพิธีกรรมต่างในทางไสยศาสตร์เป็นที่หาผู้ใดเสมอเหมือน ทั้งยังมีความรู้เชี่ยวชาญสรรพคุณของสมุนไพรทุกชนิด ประกอบเป็นผู้มีความอารีและมีความเป็นอยู่อย่างสงบ รายาจวันเป็นรักเคารพนับถือและเป็นที่พักของหมู่ชนในบ้านเบตงยิ่งนักกล่าวคือเมื่อชาวบ้านเกิดเจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมาครั้งใดก็ต้องมาหารายาจวัน และปรากฏว่าหายป่วยกลับไปทุกราย ยิ่งนานวันกิตติคุณรายาจวันขจรขยาจจากหมู่บ้านหนึ่งไปยังหมู่บ้านหนึ่ง ชาวบ้านแทนที่จะเรียกรายาจวันกลับเรียกว่า “โต๊ะนิ” คำว่า “โต๊ะ” หมายถึงผู้เฒ่า คำว่า “นิ” หมายถึงผู้มีเชื้อสายเป็นเจ้านายราชตระกูล

ศาลไต่ะนิ ณ บริเวณโรงเรียนวีระราษฎร์ประสาน

ตั้งนั้นคำว่าไต่ะนิจึงหมายถึงเจ้านายผู้เฒ่า ส่วนผู้เฒ่า คนธรรมดาสามัญซึ่งไม่มีเชื้อสายเป็นเจ้านาย ก็เรียกว่า "ไต่ะ" เฉย ๆ โดยไม่เติมคำว่า "นิ" ลงไป เช่น ไต่ะมีเซปาแย

แม้ไต่ะนิจะเป็นผู้รักสมณะและความสงบเพียงไรก็ตาม ไต่ะนิก็ชอบความสนุกสนาน จัดให้มีมหรสพต่าง ๆ ตามแต่จะหาได้ในท้องถิ่นมาแสดงเป็นที่ครึกครื้น จึงดูคล้าย ๆ กับว่า ไต่ะนิมีงานมหรสพเป็นประจำ ละครั้ง สถานที่ล้มควายเผือกคือบริเวณโรงเรียนเบดง "วีระราษฎร์ประสาน" บัดนี้ เนื่องจากไต่ะนิเป็นผู้ประสบความสำเร็จอย่างกว้างขวางและฉฉวยในชีวิต จึงได้รับความนิยมนกย่องจากคนทั่วไปในฐานะเป็นผู้ศักดิ์สิทธิ์เทพเจ้า

บ้านไต่ะนิมี 3 แห่งคือ ที่โคดา-

บารเมืองรามันห์ ที่เบดง และที่หมู่บ้านโก๊ะ (ปัจจุบันอยู่ที่ทางไปวัดคาเซเขตมาเลเซีย) และที่บ้านทุกแห่งมีโก๊ะขาวเป็นจำนวนมาก ซึ่งไต่ะนิเลี้ยงเอาไว้สิ่งที่ไต่ะนิโปรดปรานมากที่สุดคือ กาแฟดำร้อน (โอยวะ) และข้าวเหนียวเหลือง ซึ่งไต่ะนิรับประทานเป็นประจำ

ไต่ะนิถึงแก่กรรมด้วยโรคชรา ตามลักษณะของผู้มีบุญที่หมู่บ้านโก๊ะ ส่วนจะเป็นวัน เดือน ปีใดนั้นยากที่จะสืบทราบได้ สภไต่ะนิฝั่งไว้ที่บ้านโก๊ะ ส่วนชีวิตในบั้นปลายของสองสหายคือ ไต่ะมีเซปาแย ไม่มีผู้ใดทราบเพราะปรากฏว่าหายตัวไปเฉย ๆ โดยไม่ทิ้งร่องรอยเอาไว้ให้คนรุ่นหลังได้สืบทราบ ส่วนไต่ะดาแมแปแนะ ได้ถึงแก่กรรมด้วยโรคชราเช่นเดียวกัน

แม้ไต่ะนิได้ถึงแก่กรรมไปนาน

แล้วก็ตามแต่คุณงามความดีหาได้เสื่อม-
 คลายไปจากความจริงใจของชาวอำเภอ
 เบดงไม่ แม้บ้านอันเป็นที่อยู่อาศัยของ
 ไต่ะนิได้ผุพังไปกับกาลเวลาและได้
 ถูกหรือไ้ไปนานแล้วก็ตาม แต่ชาวเบดง
 ได้ปลูกศาลขึ้นตรงที่บ้านพักของท่าน
 แล้วเช่นสรวงกรบไหว้บูชาระลึกถึง
 คุณงามความดีของท่าน ที่ศาลแห่งนี้
 นี้ปรากฏเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ยิ่งนัก
 แม้ปัจจุบันก็ยังไม่มีผู้ใดกล้าบังอาจเข้า
 ไปกระทำการอันไม่เป็นมงคล เพราะ
 ในสมัยก่อนเคยมีเรื่องเล่ากันว่า หาก
 ไต่ะนิไม่ชอบใจการกระทำใครหรือสิ่ง
 หนึ่งสิ่งใดแล้ว ที่ดินไ้หลังศาลเจ้าจะ
 ปรากฏเป็นงูใหญ่บ้าง ช้างบ้าง เสือ
 บ้าง ออกมาให้ชาวบ้านเห็นเป็นตระ-
 หนกตกใจ ซึ่งนับว่าเป็นความกรุ-
 ณาปรานีที่ท่านอุทิศสัจใจแด่คนไ้ให้เห็น
 เป็นการตักเตือนว่าต่อไปอย่าได้กระทำ
 เช่นนั้นอีกเป็นอันขาด งูใหญ่ที่ปรากฏให้
 เห็นมีลักษณะสีดำหางดำน ตรงหัวเป็น
 สีขาวล้วน และดวงตากระพริบได้ ซึ่ง
 เป็นที่อัศจรรย์อย่างยิ่ง การขนบาน
 ศาลกล่าว และการขบวงสรวงศาลเจ้า
 ไต่ะนิยังมีเป็นประจำครบเท่าทุกวัน
 นี้

ไต่ะนิมีบุตรชายชื่อรามามูดา
 (เจ้าหนุม) รูปถ่ายของรามามูดาอยู่ที่
 บ้านของท่านที่กิ่งอำเภอโก๊ะ เขตมาเล-
 เซีย จากความเป็นลูกโอรส และเป็นพี่รัก
 โกร่งของพ่อแม่ จึงทำให้รามามูดาเดิน
 ไ้ใหญ่ขึ้นมาด้วยความทรงงองอาจ
 บางครั้งกระทำการต่าง ๆ ด้วยความ
 คะนอง จากสาเหตุอันนี้จึงทำให้สายตา
 ของคนทั่วไปมองรามามูดาไปในแง่ที่
 วางตัวเป็นนักเลงโต จนกระทั่งถูกเรียก
 ตัวเข้ากรุงเทพฯ รามามูดา มีบุตรชาย
 ชื่อ ดวนมัม และบุตรหญิงชื่อ ดานเยอ-
 รินิ และได้สืบเชื้อสายมาจนปัจจุบัน